

Sygn. akt II Ko 363/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy II Wydział Karny w Zamościu w składzie :

Przewodniczący-Sędzia SO Urszula Zwolak (spraw.)

Sędziowie : SO Tadeusz Bizior

SO Jacek Magdziak

Protokolant st.sekr.sąd. Sylwia Tokarska

przy udziale Prokuratora Prok. Okręg. Roberta Gąski

po rozpoznaniu w dniach 24 stycznia 2014 r. i 28 marca 2014 r.

sprawy z wniosku **J.-W. Z.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na podstawie art.8 ust.1 w zw. z art.8 ust.1a ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 1991 r., Nr 34, poz.149 z późn. zm.)

I. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz J.-W. Z. kwotę 36078,67 zł (trzydzieści sześć tysięcy siedemdziesiąt osiem złotych sześćdziesiąt siedem groszy) tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od daty uprawomocnienia się wyroku ;

II. w pozostałej części wniosek oddala ;

III. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

/-/ Na oryginale właściwe podpis.

Sygn. akt IIKo 363/13

UZASADNIENIE

J. Z. składając wniosek o wznowienie postępowania w sprawie II 1Ko 6/08/o Sądu Okręgowego w Zamościu, wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i odszkodowania za poniesioną szkodę w okresie internowania w latach 1981-1982 kwotę 150.000,00 złotych. Sąd Apelacyjny wznowił postępowanie w sprawie II 1Ko 6/08/o i uchylił wyrok, którym została na rzecz wnioskodawcy zasądzona tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia kwota 25.000 zł. (k. 39-40).

Ustalenia faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia wniosku:

W czerwcu 1980 roku J. Z. podjął pracę w Kombinacie Budowlanym w Z.. Pracował tam na stanowisku „specjalista ds. gospodarki materiałowej” (k. 58v, 417v – zeznania J.W. Z., dokumenty (...) nr 191). W listopadzie 1981 roku został Przewodniczącym (...) w tymże Kombinacie Budowlanym (k. 58v, 417v – zeznania J.W. Z.). W tym czasie jego płaca wynosiła: w lipcu 1981 – 7000 złotych, w grudniu 7160 złotych (k. 72 – lista płac). W dniu 14 grudnia

1981 roku po ogłoszeniu stanu wojennego J. Z. został zatrzymany, a następnie internowany. Początkowo osadzono go w Zakładzie Karnym w Z., a następnie przewieziono wraz z innymi osadzonymi do Aresztu Śledczego w K.. Kolejnym miejscem internowania J. Z. był Zakład Karny we W., zaś miejscem docelowym Zakład Karny w K. (k.59v-60, 417v – zeznania J.W. Z.). Wyżywienie początkowo było słabe, dopiero od kwietnia 1982 roku nastąpiła poprawa w związku z interwencjami Międzynarodowej Komisji Czerwonego Krzyża. Warunki pobytu internowanych były trudne, początkowo ze względu na warunki atmosferyczne (miesiące zimowe) oraz sposób wykonywania internacji. W Zakładzie Karnym w K. np. osadzonych, w tym J. Z. umieszczono w celi, w której brakowało szyb w oknach i dopiero protesty osadzonych doprowadziły do uzupełnienia tych braków. Rygor wykonywania internowania był początkowo trudny do zniesienia przez osadzonych, bowiem dokonywano w ich celach częstych przeszukań, połączonych z kontrolą osobistą i upokarzającymi komentarzami funkcjonariuszy. Szczególnie w pierwszych dniach i tygodniach osadzeni niepewni swojego dalszego losu, ciężko przeżywali okres odosobnienia. Administracja ośrodków internowania odmawiała widzeń osadzonych z rodzinami, nawet jeżeli członkowie rodziny byli obecni w zakładzie karnym. Z czasem jednak rygor pobytu w zakładach karnych zmniejszał się, gdyż w K. internowani mogli poruszać się w zasadzie swobodnie po terenie Zakładu Karnego, odprawiane były w Zakładzie Karnym Msze Świąte, rodziny uzyskiwały widzenia z możliwością dostarczania paczek. J. Z. był wśród osób, które protestowały domagając się lepszego traktowania i lepszych warunków odbywania internowania, za co spotykały go ze strony funkcjonariuszy sankcje, np. w postaci osadzania w pojedynczej celi, pozbawienie możliwości otrzymania paczki żywnościowej (k. 59v-60, 417v – zeznania J.W. Z., k. 416-417 – zeznania A. K., k. 175 – decyzja o nałożeniu kary dyscyplinarnej).

W chwili zatrzymania J. Z. był żonaty i miał dwoje dzieci (k. 60, 417v – zeznania J.W. Z.).

W zakładach karnych J. Z. odwiedzali członkowie rodziny, w tym 9 razy żona (k.60, 417v – zeznania J.W. Z., k. 177 – wykaz widzeń). W okresie internowania J. Z. zostało dostarczonych 10 paczek przygotowanych przez żonę. Paczki te zawierały żywność i przedmioty higieny osobistej. Wartość tych paczek wyniosła przeliczając na obecną wartość - 300 złotych (k. 60, 417v – zeznania J.W. Z.).

Udając się na widzenia z J. Z., jego żona podróżowała różnymi, dostępnymi w tamtym czasie środkami lokomocji i była zmuszona w K. korzystać z noclegu w hotelu. Koszty noclegu wnioskodawca oszacował na kwotę 70 złotych, zaś dojazd na kwotę 100 złotych (k. 61, 417v – zeznania J.W. Z.).

W dniu 30 listopada 1982 roku J. Z. udzielona została przepustka z Zakładu Karnego w dniach 30 listopada 1982 roku do 6 grudnia 1982 roku (k. 154 – przepustka), a z dniem 7 grudnia 1982 roku uchylono wobec niego internowanie (k. 104 akt).

W dniu 7 grudnia 1982 roku J. Z. wrócił do pracy w Kombinacie Budowlanym w Z., gdzie pracował w dalszym ciągu na zajmowanym przed zatrzymaniem stanowisku „specjalisty ds. gospodarki materiałowej”. W dniu 17 grudnia 1982 roku J. Z. złożył w zakładzie pracy wniosek o przeniesienie go na inne stanowisko pracy – na stanowisko pracownika fizycznego. Nie uzyskał zgody na zmianę miejsca pracy, wobec czego najpierw sam wypowiedział stosunek pracy, by następnie umowę o pracę rozwiązać za porozumieniem stron – pismo z dnia 14 lipca 1983 r.. (k. 34, 38, 39, 41, 42 – akt osobowych (...) p. 191 – załącznik do akt sprawy).

Wnioskodawca zeznał ponadto, że w okresie poprzedzającym internowanie, dodatkowo pracował w warsztacie swojego ojca po 15-20 dni miesięcznie w sezonie i otrzymywał wynagrodzenie w granicach 50 złotych (w obecnej wysokości) dziennie. Ponadto pracował jako przewodnik wycieczek otrzymując wynagrodzenie w wysokości 50 złotych za 1 wycieczkę przy oprowadzaniu po okolicy Z. i 60 złotych po oprowadzaniu po mieście (k. 60v-61, 417v – zeznania J.W. Z.).

Uzasadnienie prawne i wyliczenia zasądzonej kwoty:

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Podstawą prawną rozstrzygnięć w zakresie objętym wnioskiem są przepisy ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 1991 r., Nr 34, poz. 149, ze zm.) w szczególności art. 8 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 1a tej ustawy.

Podstawa dowodowa ustalenia wysokości odszkodowania i zadośćuczynienia są dowody w postaci dokumentów zawartych w aktach sprawy i dołączonych, uzyskanych z archiwum akt osobowych oraz zeznania wnioskodawcy i świadka A. K. (2). Sąd wszystkim dowodom z dokumentów dał wiarę ponieważ były one przechowywane w instytucjach dających gwarancję ich autentyczności oraz zeznaniom świadka A. K. (2) w całości, zaś zeznaniom wnioskodawcy w przeważającej części z wyjątkiem okoliczności przedstawionych poniżej jako niewiarygodne lub przesadzone.

Wnioskodawca J. Z. nie wskazał w swoim wniosku jakiej kwoty domaga się z tytułu zadośćuczynienia, ani też nie wyliczył w konkretnej wysokości ujętej kwotowo, poniesionej szkody w związku z internowaniem go, pozostawiając kwestię wyliczenia rzeczywistej szkody Sądowi. Wobec tego Sąd został zobowiązany do zastosowania ogólnie przyjętych w takich sytuacjach zasad. Przy wyliczaniu wysokości szkody, Sąd kierował się m.in. przesłankami określającymi pojęcie i wysokość szkody zawartymi w poniższym orzeczeniu (wyrok SA w Lublinie z dnia 29 marca 2012 roku, II AKa 21/12, LEX nr 1210834):

Szkoda wynikająca z niesłusznego skazania, tymczasowego aresztowania czy też internowania nie jest sumą utraconych zarobków, lecz różnicą między stanem majątkowym, jaki by istniał, gdyby poszkodowanego nie pozbawiono wolności, a stanem rzeczywistym w chwili odzyskania wolności. Powstanie i rozmiar tej szkody zależne są od tego, czy i jakie poszkodowany miałby możliwości zarobkowe, gdyby pozostawał na wolności, i w jakim zakresie rzeczywiście by je wykorzystał; jakie wydatki poniósłby na utrzymanie własne i rodziny, wychowanie i kształcenie dzieci, na potrzeby kulturalne, rozrywkowe i inne; czy i ile przeznaczyłby na oszczędności lub zwiększenie trwałych składników majątku; na jakie mógłby być narażony straty.

Stosując powyższe Sąd Okręgowy wyliczył rzeczywistą szkodę poniesioną przez wnioskodawcę w wyniku internowania jako:

- 1). - utratę wynagrodzenia z tytułu pracy w Kombinacie Budowlanym w Z. w okresie grudzień 1981 roku do grudnia 1982 roku;
- 2). - utratę (w minimalnej wysokości) kwot uzyskiwanych od ojca wnioskodawcy za pracę w jego warsztacie;
- 3). - koszt paczek przekazywanych wnioskodawcy do zakładów karnych w czasie internowania;
- 4). - koszty dojazdu i noclegu żony związane z osobistymi widzeniami w zakładzie karnym, szczególnie w K..

Sąd nie uznał jako szkody wynagrodzeń za oprowadzanie wycieczek przez wnioskodawcę jako przewodnika (...), gdyż w czasie stanu wojennego wycieczki z powodu obostrzeń w zakresie przemieszczania się grup ludności nie mogły być organizowane (fakt historyczny, powszechnie znany), a odszkodowanie dla wnioskodawcy ma obejmować jego szkody wynikłe z decyzji o internowaniu, a nie z powodu wprowadzenia stanu wojennego, które przyniosło szkody nie tylko dla samego wnioskodawcy. Wnioskodawca nawet gdyby przebywał na wolności nie wykonywałby usług oprowadzania wycieczek.

Metody i sposób wyliczenia wysokości poniesionych szkód z poszczególnych punktów ujętych wyżej:

1). w aktach sprawy, na kartach 70, 71 i 71 znajdują się listy płac z Kombinatu Budowlanego dotyczące J. Z.. Bez wątpliwości listy te dotyczą wnioskodawcy, bowiem z treści jego zeznań wynika, że w okresie internowania był wynagradzany w zapisanej wysokości, zaś na listach płac widnieje nazwisko i imię wnioskodawcy. Szkodę w tym punkcie przyjęto, jako brak wypłaty lub wypłatę częściową pensji w okresie internowania, tj. grudzień 1981 rok i pełny rok 1982. Założenia obliczenia rzeczywistej szkody jakie przyjął Sąd były następujące:

- skoro odszkodowanie ma zostać wypłacone obecnie, brak jest podstaw do liczenia odszkodowania w kwotach nominalnie wykazanych w liście płac z 1981 czy 1982 roku, dlatego, Sąd przeliczył wysokość szkody powstałej nominalnie (w okresie internowania, w jednostkach pieniężnych z tego czasu) na obecne kwoty przy zastosowaniu następującego mechanizmu, według kolejno przedstawionych punktów:

a). ustalenie wysokości przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (k. 413-414) wg. danych GUS, za lata 1981, 1982 i 2013, (rok 2013 przyjęto jako najkorzystniejszy pełny rok pozwalający obliczyć średnie wynagrodzenie);

b). obliczenie średniego (przeciętnego) rocznego wynagrodzenia wnioskodawcy za lata: 1981 i 1982 poprzez zsumowanie naliczonej „płacy razem” za cały rok i podzielenie uzyskanej kwoty przez 12 miesięcy:

- średnia płaca (naliczona) wnioskodawcy za 1981 rok:

suma pozycji 17 „Razem płaca” – 77.640 zł : 12 = 7058,18 zł -

- średnia płaca (naliczona) wnioskodawcy za 1982 rok:

suma pozycji 17 „Razem płaca”: - 93.560 zł : 12 = 8505,45 zł.

Ponieważ w latach 1981 i 1982 nie funkcjonowało pojęcie wynagrodzenia netto, natomiast wynagrodzenie wypłacane – na liście płac jako „wypłata”, było pomniejszane o potrącenia, te właśnie kwoty Sąd potraktował jako wypłatę „netto”. Ustalenie to jest niezbędne dla wyliczenia rzeczywistej szkody, gdyż szkodą faktyczną był brak konkretnej wypłaty „na rękę”, a nie wysokość płacy naliczonej i nie pomniejszanej o potrącenia.

c). aby przetransponować kwoty rzeczywistego wynagrodzenia „wypłata” z czasów internowania wnioskodawcy na obecne wysokości zarobków, Sąd ustalił w pierwszej kolejności stosunek płacy naliczonej do „wypłaty”. Było to możliwe na podstawie pensji i wypłat za jedenaście miesięcy 1981 roku, bowiem w grudniu 1981 roku wypłata była częściowa, zaś za 1982 rok pensja w zasadzie nie była wypłacana wnioskodawcy.

Za jedenaście miesięcy 1981 roku suma wpłat wyniosła (suma kwot w rubryce 28 listy płacy) 42.829 zł, co dało średnią miesięczną wypłatę w kwocie 3893,54 zł (42.829 : 11= (...),54). Stosunek średniej miesięcznej wpłaty do średniej miesięcznej płacy naliczonej wyniósł 55,16% ((...), (...),18).

d). w celu przeniesienia tych danych na obecne wynagrodzenia, Sąd ustalił stosunek płacy naliczonej wnioskodawcy do przeciętnej płacy w gospodarce narodowej za poszczególne lata podlegające porównaniu, i tak:

średnia miesięczna płaca naliczona wnioskodawcy za 1981 rok to:

- 7058,18 zł

przeciętna miesięczna płaca w gospodarce narodowej za 1981 rok to:

- 7689 zł

średnia miesięczna płaca naliczona wnioskodawcy stanowiła więc 91,79% przeciętnej płacy w gospodarce narodowej (stosunek 7058,18zł / 7689zł);

wobec czego płaca naliczana (brutto) wnioskodawcy w przeniesieniu na 2013 rok wynosiłaby 3350,39 zł. Kwota ta została wyliczona poprzez pomnożenie przeciętnej płacy w gospodarce narodowej za 2013 rok (3650,06 zł) przez 91,79% (stosunek płacy wnioskodawcy do przeciętnej w gospodarce narodowej za konkretny rok);

skoro średnie miesięczne wynagrodzenie brutto wnioskodawcy wynosiłoby 3350,39 zł, to jego wynagrodzenie netto (podana wielkość mnożona przez obliczony stosunek 55,16% - wypłata do naliczonej pensji bez potrąceń) wynosiłoby obecnie kwotę 1848,07 zł.

e). wyliczenie rzeczywistej szkody za grudzień 1981 roku zostało ustalone w ten sposób, że:

- jak wynika z listy płacy w wnioskodawcy wypłacono (być może pieniądze odebrała jego żona, co potwierdził w zeznaniach wnioskodawca) kwotę 1677 zł (Sąd przyjął jako najkorzystniejszą wersję, podaną w liście płacy kwotę najmniejszą), co w przeliczeniu na średnią kwotę wypłacaną w poprzednich miesiącach dało wynik taki, że wnioskodawcy wypłacono jedynie 43,07% wypłaty należnej – nie wypłacono 56,93% wypłaty za grudzień;

- przeliczając na stan obecny przy przyjęciu, że wynagrodzenie netto wynosiłoby 1848,07 zł – niewypłacona kwota to 1052,10 zł.

f). naliczenie szkody za 1982 roku przebiegało w sposób podobny do sposobu przedstawionego powyżej:

- średnia płaca (naliczona) wnioskodawcy za 1982 rok:

suma pozycji 17 „Razem płaca”: - 93.560 zł : 12 = 8505,45 zł.

- przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej za 1982 rok : 11.631 zł;

- średnia naliczona płaca wnioskodawcy stanowiła 73,12% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (stosunek 8505,45zł / 11.631zł);

- przenosząc te dane na przeciętne wynagrodzenie w 2013 roku, płaca naliczona wnioskodawcy wynosiłaby 3650,06 zł x 73,12% = 2668,92 zł – wynagrodzenie brutto;

- przyjmując jako miarodajny stosunek płacy naliczonej do wypłaty obliczony za 1981 rok (55,16%) – miesięczne wynagrodzenie netto w obecnej wysokości odpowiada kwocie 1472,17 zł.

Jak wynika z zapisów listy płac, za styczeń 1982 roku wypłacono wnioskodawcy kwotę 7092 złote. Ustalenia te Sąd poczynił na podstawie zapisów w pozycji 22 listy płac, bowiem za kolejne miesiące, w przypadku nie wypłacenia wynagrodzenia odpowiednie kwoty były przekazywane na konto (...), zaś tam gdzie wypłaty były realizowane brak jest wpisów o przekazaniu na konto (...) (k. 70 akt). Za miesiąc styczeń 1982 roku w rubryce wypłata widnieje kwota 7092 złote, w rubryce „22” z dopiskiem (...) brak jest kwot. Zatem w styczniu 1982 roku pensję wypłacono, co równa się brakowi szkody za ten miesiąc.

Sąd naliczył szkodę za miesiące II – XI 1982 roku (10 miesięcy) przyjmując wyliczone wynagrodzenie netto w wysokości 1472,17 zł mnożone przez 10 = 14721,70 zł.

Szkodę za grudzień 1982 roku wyliczono w sposób podobny do szkody liczonej za grudzień 1981 roku, gdzie wypłata była częściowa. Sąd wyliczył, że 1982 roku średnia wypłata wynosiłaby 4691,60 zł (średnia miesięczna płaca naliczona 8505,45 zł w 1982 roku mnożona przez 55,16% - stosunek płacy naliczonej do wypłaty), od tej kwoty odjęto kwotę faktycznie wypłaconą: 1585 zł – zapis w liście płac. Z tych obliczeń wynika, że wnioskodawcy wypłacono 33,78% wynagrodzenie, więc nie wypłacono 66,22%. Przenosząc to na obliczoną w realiach 2013 roku średnie wynagrodzenie netto, szkoda za grudzień 1982 roku obliczona została w kwocie 974,87 zł ((...),17 x 66,22%).

Przyjętym w każdej tego rodzaju sprawie sposobem liczenia rzeczywistej szkody, potwierdzonym przytoczonym powyżej orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Lublinie, jest pomniejszenie kwoty utraconego zarobku o koszty niezbędnego utrzymania siebie, jakie nie będąc internowanym wnioskodawca musiałby ponieść. Zazwyczaj przyjmowano za takie koszty wysokość minimalnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. W 2013 roku najniższe wynagrodzenie wynosiło 1600 złotych (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 2012 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2013 r. (Dz. U. 2012, poz. 1026).

Ponieważ jednak wnioskodawca w czasie internowania był żonaty, miał dwoje dzieci, a ciężar utrzymania mieszkania i dzieci w tym czasie ponosiła przede wszystkim żona, Sąd przyjął, iż tytułem niezbędnych kosztów utrzymania należy

obliczone wysokości odpowiadające wypłatom wnioskodawcy pomniejszyć o kwoty jedynie 500 złotych miesięcznie, przy czym za grudzień 1981 roku i grudzień 1982 roku są to kwoty w połowie przyjętej wysokości, a więc po 250 złotych bowiem internowanie wnioskodawcy trwało od połowy grudnia 1981 roku i niemal do połowy grudnia 1982 roku. Tym samym wysokości rzeczywistych szkód za poszczególne obliczone okresy wyniosł:

- grudzień 1981 roku: $1052,10 \text{ zł} - 250 \text{ zł} = 802,10 \text{ zł}$

- okres od lutego do listopada 1982 roku (10 miesięcy): $1472,17 \text{ zł} - 500 \text{ zł} = 972,17 \text{ zł} \times 10 = 9721,70 \text{ zł}$

- grudzień 1982 roku: $974,87 \text{ zł} - 250 \text{ zł} = 724,87 \text{ zł}$.

Całkowite odszkodowanie za utracone wynagrodzenie za okres internowania, to suma kwot podanych powyżej, która wynosi: **11.248,67 zł**.

Odszkodowanie z punktu:

2). Sąd przyjął, że wynagrodzenie uzyskiwane z tytułu udzielania pomocy ojcu w warsztacie nie zostało przez wnioskodawcę udowodnione w przedstawianej wysokości, bowiem odszkodowanie nie jest jedynie czystym przeniesieniem utraconych zarobków, lecz uwzględnia rzeczywiste możliwości zarobkowe wnioskodawcy gdyby pozostawał na wolności (vide przytoczone na wstępie orzeczenie SA w L.). Akcentując fakt utracenia dochodu z tego tytułu, Sąd zasądził na rzecz wnioskodawcy kwoty po 50 złotych na miesiąc sezonu, który przyjęto w okresie od kwietnia do października (w warsztacie wnioskodawca pomagał ojcu w naprawie rowerów, a sezon rowerowy trwa w tych miesiącach, w których rowerem można się poruszać przy sprzyjających temperaturach). Pomnożenie kwoty 50 złotych przez 6 miesięcy dało kwotę **300 zł**. Ustalając taką kwotę Sąd przyjął tą samą argumentację co w przypadku podnoszonych przez wnioskodawcę zarobków z tytułu oprowadzania wycieczek. Możliwość przemieszczania się i pracy poza miejscem zamieszkania w późnych godzinach była ograniczona z powodu godzin milicyjnych (od 22 do 6 rano). Wobec czego praca w warsztacie ojca i zarobki nie byłyby na poziomie wskazywanym przez wnioskodawcę. Należało więc przyjąć szkodę w minimalnej wysokości. Określenie wynagrodzenia z tego tytułu jest przez wnioskodawcę wygórowane, bowiem przyjmując jego założenia (50 złotych dziennie przez 15-20 dni w miesiącu) to wynagrodzenie uzyskiwane przez niego w warsztacie ojca byłoby zbliżone do wynagrodzenia otrzymywanego z tytułu pracy w Kombinacie Budowlanym (średnia wypłata za 1982 roku 1472,17 zł). Poza tym zeznania J. Z. nie były w pełni wiarygodne co do przedstawiania rzeczywistej szkody poniesionej w wyniku internowania. Wnioskodawca zeznał bowiem, że gdyby został zwolniony z pracy przez pracodawcę należałoby mu się równowartość 6-cio miesięcznej wypłaty, a jak zeznał został do rozwiązania umowy za porozumieniem stron zmuszony i w ten sposób pozbawiono go tego wynagrodzenia. Tymczasem jak wynika z akt osobowych rozwiązanie umowy o pracę było inicjatywą samego wnioskodawcy. Wobec czego wiarygodność zeznań wnioskodawcy została podważona i zeznania te nie mogą w każdej kwestii stanowić jedynej podstawy naliczania wysokości odszkodowania.

Odszkodowanie z punktu:

3). Bez wątplenia wnioskodawca otrzymywał będąc internowanym paczki żywnościowe, zawierające również środki czystości osobistej przygotowywane przez rodzinę, w tym przypadku żonę. Wnioskodawca zeznał, że tych paczek było 10, a ich wartość w obecnym ujęciu określił na kwotę 300 złotych. Brak jest w tym zakresie innych przeciwstawnych dowodów, wobec czego należało podzielić treść zeznań wnioskodawcy. Natomiast sam fakt otrzymywania paczek jest bezpośrednio potwierdzony chociażby decyzją o ukaraniu wnioskodawcy poprzez odebranie prawa otrzymania paczki przez okres 1 miesiąca i jednocześnie ilość widzeń odbytych przez żonę i członków rodziny wnioskodawcy (k. 177 – karta widzeń, k. 175 – decyzja o karze dyscyplinarnej). Łącznie widzenia przekroczyły liczbę otrzymanych paczek, wobec czego wskazywane 10 otrzymanych paczek staje się liczbą realną. Odszkodowanie z tego tytułu zostało wyliczone na kwotę **3000 złotych** (10 paczek x 300 zł). Sąd nie obniżał kosztu przekazanych paczek, mimo, że wnioskodawca podał w swoich zeznaniach, że paczki zawierały również rzeczy przekazywane w formie darowizn (zbiórek) organizowanych przez pozostających na wolności pracowników Kombinatu (k. 60 akt).

Odszkodowanie z punktu:

4). Odszkodowanie naliczane z tytułu kosztów dojazdu i noclegu żony związanych z osobistymi widzeniami w zakładzie karnym, szczególnie w K., zostało naliczone w oparciu o zeznania wnioskodawcy, przy weryfikacji rzeczywistych kosztów przejazdu i noclegu w przeliczeniu na obecne kwoty. Podane przez wnioskodawcę kwoty: 70 złotych nocleg i 100 złotych dojazd w obie strony są kwotami jak najbardziej realnymi i koniecznymi do realizacji przejazdu w obie strony na trasie Z.-K.-Z. różnymi środkami transportu oraz kosztu noclegu w hotelu. Odszkodowanie z tego tytułu zostało wyliczone w następujący sposób:

noclegi: $9 \times 70 \text{ zł} = \mathbf{630 \text{ zł}}$

przejazdy: $9 \times 100 \text{ zł} = \mathbf{900 \text{ zł}}$.

Cała kwota odszkodowania obliczona wg powyżej przedstawionych zasad i matematycznych metod wyniosła **16.078,67 zł** i jest sumą poszczególnych kwot naliczonych z tytułu poniesionych szkód:

11.248,67 zł – szkoda z tytułu utraconych zarobków (pkt 1),

300 zł – szkoda związana z utratą wynagrodzenia za pracę u ojca (pkt 2),

3000 zł – koszt przekazanych paczek (pkt 3),

1530 zł – koszty dojazdu i noclegu (pkt 4).

Sąd nie uwzględnił jako szkody podnoszonych w zeznaniach wnioskodawcy okoliczności zwolnienia go z pracy. Wbrew bowiem twierdzeniom J. Z., to on sam po zakończeniu internacji, w dniu 17 grudnia 1982 roku wystąpił do pracodawcy o przeniesienie go na inne stanowisko, a gdy jego wniosek nie został uwzględniony sam wypowiedział umowę o pracę. W rezultacie pisma pracodawcy zmienił decyzję i wniósł o rozwiązanie umowy o pracę za porozumieniem stron (akta osobowe). W tym zakresie zeznania wnioskodawcy są niewiarygodne, bowiem są sprzeczne z pisemnymi dokumentami, które zachowały się w archiwum. Ponadto Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w postanowieniu z dnia 17 października 2012 roku (IVKK 212/12, opubl. LEX nr 1226741):

Poza odpowiedzialnością odszkodowawczą Skarbu Państwa pozostają inne przejawy represji za działalność związaną z walką o niepodległy byt Państwa Polskiego, takie jak zwolnienie z pracy, czy zmuszenie przez pracodawcę do przejścia na gorzej płatne stanowisko.

Pozostałe aspekty represjonowania wnioskodawcy podnoszone i przedstawiane przez niego w zeznaniach, jako nie mające przeniesienia na materialną stronę życia wnioskodawcy i ewentualne jego straty (prześladowanie przez funkcjonariuszy policji, częste kontrole – k. 60v) nie zostały uwzględnione jako nie stanowiące bezpośredniego związku z internowaniem oraz walką o niepodległy byt Państwa Polskiego.

Wnioskodawca J. Z. dochodził w swoim wniosku również zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w wyniku internowania go. Ponieważ określanie wysokości zadośćuczynienia pozostaje w sferze swobodnego uznania sędziowskiego, Sąd Okręgowy uznał, że ustalenie zadośćuczynienia w przyjmowanej dotychczas w podobnych sprawach wysokości jest najbardziej trafne i zasadne. Dotychczas zadośćuczynienie było ustalane w wysokości równowartości przeciętnego, miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, za każdy miesiąc rzeczywistego pozbawienia wolności w związku z walką o niepodległy byt Państwa Polskiego. Przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej za 2013 rok wyniosło 3650, 06 zł (k. 413 akt). Sąd Okręgowy uznał, iż w niniejszej sprawie znaczące odstępstwa od utrwalonego w dotychczasowym orzecznictwie sposobu obliczania wysokości zadośćuczynienia nie mogą mieć miejsca. Jak trafnie charakter zadośćuczynienia ujął w wyroku Sąd Apelacyjny w Gdańsku (IIAKa 25/13, opubl. LEX nr 1294736):

Zadośćuczynienie musi mieć charakter kompensacyjny, ale zarazem ma być - zgodnie z art. 448 k.c. - odpowiednie, a więc nie może osiągać wartości nadmiernej w stosunku do doznanej krzywdy oraz musi być utrzymane w rozsądnych granicach i dostosowane do majątkowych stosunków panujących w społeczeństwie. Uzasadnia to miarkowanie zadośćuczynienia w oparciu o kryteria obiektywne, związane z przyjętymi w społeczeństwie ocenami.

Sąd Okręgowy orzekając w niniejszej sprawie o wysokości zadośćuczynienia uwzględnił okoliczności osobiste wnioskodawcy: fakt, że był żonaty i posiadał dwoje małych dzieci, warunki pobytu w zakładach karnych i stosowane wobec osadzonych represje i szykany, czas pobytu w warunkach izolacji. Należy jednak stanowczo zaznaczyć, że sposobu wykonywania internacji wobec wnioskodawcy nie sposób porównać z warunkami pobytu w więzieniach i stosowanych metod wobec pozbawionych wolności bojowników o niepodległy byt Państwa Polskiego z lat 1945-1956. Analiza orzecznictwa Sądów Okręgowych orzekających w sprawach o odszkodowania i zadośćuczynienia na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne (...) wskazuje, że wysokość zadośćuczynienia była obliczana poprzez mnożenie ilości miesięcy pozbawienia wolności przez wysokość przeciętnego wynagrodzenia. Wobec powyższego, Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do przyjęcia innych, bardziej korzystnych dla wnioskodawcy metod naliczenia adekwatnego do doznanej krzywdy zadośćuczynienia. Kierując się przedstawionymi zasadami, wysokość zadośćuczynienia policzona została poprzez mnożenie przeciętnego wynagrodzenia za 2013 rok - 3650,06 zł przez okres 12 miesięcy internacji, co daje kwotę 43.800,72 zł. Uwzględniając fakt, że wnioskodawca dodatkowo cierpiał z powodu osadzenia go niemal w przeddzień najbardziej rodzinnych Świąt Bożego Narodzenia 1981 roku oraz przeżywanych chwil niepewności i frustracji, o których zeznawał świadek A. K. (2), a nadto nieprzejednanej postawie wnioskodawcy w zakładzie karnym doprowadzającej do poprawy warunków wykonywania odosobnienia dla wszystkich osadzonych, Sąd wysokość zadośćuczynienia podwyższył do całkowitej wysokości **45.000** złotych.

Powyższe wyliczenia doprowadziły do wyliczenia łącznej kwoty odszkodowania i zadośćuczynienia od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy J. Z. w kwocie **61.078,67** złotych. Ponieważ jednak wyrokiem z dnia 7 marca 2008 roku wydanym w sprawie II 1Ko 6/08/o Sąd Okręgowy w Zamościu zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwotę 25.000 złotych z tego samego tytułu (k. 30) i kwota ta została wnioskodawcy wypłacona z należnymi odsetkami w dniu 19 marca 2008 roku (k. 66 akt) Sąd Okręgowy orzekając w niniejszej sprawie, po wznowieniu postępowania zasądził ostatecznie na rzecz J. Z. kwotę **36.078,67** złotych z ustawowymi odsetkami od daty uprawomocnienia się orzeczenia.

W pozostałej części – ponad zasadzoną kwotę, wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie został oddalony jako niezasadny.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 1991 r., Nr 34, poz. 149, ze zm.) obciążając nimi Skarb Państwa.

/-/ Na oryginale właściwe podpisy.